

Menod balid Volapüka (vü yels: 1887 e 1889)

Diläd balid: votükams fa kongred telid (1887)

Volapükakongred bevünetik telid äjenükon in ‘München’: zif Deutänik < ün yel: balmil jöltumjöldegvel. Jenot at äbinon vemo veütik pro Volapük, sevabo: e pro Volapükamuf, e pro pükasit Volapükik. Balido, tefü Volapükamuf: äfünoy fedi valemik Volapükik e kadämi Volapüka. Hiel ‘Schleyer’: datuvan Volapüka < ävedom cifal balid. Telido, tefü pükasit: dü kobikam at ädunoy balidnaedo menodi calöfik Volapüka. Vilob penön dö votükams fa Volapükakongred telid, penön, vio Volapük rigikün ävedon Volapük rigik.

1. *Votükams penama, lafaba, foneta e lotografa*

1. Bü yel balmil jöltumjöldegvelid igeboy in buks Volapükik tonatis patik nen vokätamals ad malön vokätis. Tonats et ibinons tonats latinik tefik sa nedeto lenyüm liena bobik. Tonats at pubons dono (magods se map “Volapük Capital Umlauts” penemöl grupa Volapükik ela ‘Yahoo!’):

Mayuds			Minuds		
Ɑ	Ɱ	Ɐ	ⱪ	ⱬ	Ɑ
Ä	Ö	Ü	ä	ö	ü

Sis yel: 1887 tonats patik at pämoükons e päpladulons me sümbols tefik lafabas Yuropapükik (as sam, Deutänapükik), sevabo: me vokats sa vokätamals.

2. Primo idabinons in Volapük palatatonats (e palatatos) tel sümik, sevabo: el “h” (Deutänapüko: “ch”, Rusänapüko: “x”, Sperantapüko: “ĥ” ü “hh”) ed el ‘ (Deutänapüko e Sperantapüko: “h”). Tonat lätik panemon ‘dasia’ e malon haugi vemik (eli ‘spiritus asper’) in lafab Grikänapükik. (Cedob, das mögos ad penön eli ‘dasia’ as güflekik liunül löpiköl.) Igeboy mayudis pos el ‘dasia’ in lönanems, as sam: **‘Indostän, ‘Ieronümus.** Ämoükoy eli ‘dasia’ e äpladuloy oti me tonat ‘h’, as sam: vöd **‘üm’** (ma lotograf rigikün) ävedon **hüm.** So lafab Volapüka rigik ninädon tonatis teldegvel pla teldegjöl Volapüka rigikün. (Vü kläms noetob, das te tonat ‘dasia’ pägebon in vödabuks Volapükik lölöfik pro Rusänapükans, kels päpübons ün yels: 1886 e 1887, soäsä in dabükot kilid vödabuka fa hiel ‘Schleyer’.)

3. Tonat vönädik “h” päpladulon me “q” in lafab fonetik. Tonats at äjonidons ad penön rigafomi fonetik lönanemas, ü pronimagi, as sam: **Kirchheimbolanden** → **Kirqeimboländen.**

4. Tonat **h** stamädas Volapükik ävedon el **k** u **x** sa cein tefik prona, as sam: **hem** → **kiem(av), heresavin** → **xere(sa)vin** (Deutänapüko: *Xereswein*).

5. Jü yel: 1887 lönanems pipenons Volapüko telsotiko. Balido, ipenoy nemis dub lafab fonetik, e poso idaloy penön onis ma lotograf licinik vü kläms. Telido, hiel ‘Schleyer’ igivom vödes anik fomis patik Volapükik in vödabuks omik, as sam: **Filip** (Linglänapüko: ‘Philip’), **Aglaya** (Linglänapüko: ‘Aglaiia’), **Amstedam** (Linglänapüko: ‘Amsterdam’), **Amazonaleflum** (flumed ‘Amazon’), **Elüsium** (Deutänapüko: ‘Elysium’, parad), **Gios** (‘Chios’: nisul Grikänik), **Kadalkivir** (‘Guadalquivir’: flumed Spanyänik). Logolsös as sam traduti dispenäda se pened anik: *Hochachtungsvoll A. K. Zellendorf* → *Lestimik Zélendorf A. K.* (Knile, R. Tedaspod deuto-volapükik. — Überliñen I. B.: Bük fa Feyel August, 1885. — Pad: 26).

Äsludoy ad penön lönanemis ma lotograf licinik ed, üf zesüdo, id ad penön poso proni nemas ot me lotograf fonetik vü kläms, as sam: **München (Münqen).**

6. Primo yümamalül iteilon noe vödilis: **-li, -la,** abi yümotis genik: **ji, om, os** < e bidirafinotis: **-ös, -öd, *-öz, -öv.** Samo: **ji-matel, om-dog, gudik-os.** Äsludoy ad gebön yümamalüli te pö vödils ed ad penön yümotis nen yümamalül, as sam: **ji-tidel** (bü yel: 1887) → **jitidel** (pos kongred telid).

2. *Votükams vödidefomama*

7. Äsludoy ad finidön foyümoti vomik “of-”. Te el “ji-” äblibon de foyümots vomik tel Vöna-Volapüka. Bepikob säkädi gramatagena fulikumo.

Noms tefü pösods. Vöds patik ad sinifön vomis ädabinons ai, as sam: **vom, mot, läd**. Jü kongred telid nenyümotiks vöds cali pinemöls ibinons manik, samo: el **tidel** isinifon **hitidan**. De vöds manik at vöds vomik pifomons dub lenyüm yümota bal telas, sevabo: **ji-** ud **of-**. Foyümot “ji-” imalon vomi ma cal himatana ofik ed el “of-” imalon vomi ma cal ofik, samo: **ji-tidel** (nuiko: “jimatan tidana”), **of-tidel** (nuiko: “jitidan”). Cedob, das pär vödas vönädik at binon mu nitedik: **ji-gam** (nuiko: “jigam”, jimatan fütürik), **of-gam** (nuiko: “jikleudan”, kel binof metaforo jigam ma cal ofik, efe jigam Kristusa). Ma slud kongreda foyümot “of-” pämoükon, e te foyümot vomik “ji-” äblibon, kel äprimon ad malön vomi as calan, samo: vöd vönädik “of-tidel” ävedon “jitidel”. Ün yel: 1887 äprimoy ad nemön vomi ma cal himatana ofik dub geb vödagrupas, as sam: **vom tidela** (tradut vödik stukota Fransänapükik), **jimatel tidela** (kanols küpetön, das ägeboy poyümoti pösodik “-el” suvikumo ka eli “-an” in Volapük rigik).

Noms tefü nims. Vöds patik ad sinifön jinimi ädabinons, soäs nu in Volapük, samo: **kun**. Vöd nimi äsiniföl nen yümot genik änemon nimi as dil bida onik, nendas ämalon geni. Ad malön geni nima, ägeboy yümotis sököl: **om-** (manik), **ji-** (vomik), **of-** (vomik; te jü kongred telid). Samo: **omdog** (nuiko: hidog), **jidog**. In Volapük rigikün no ikanoy distidön siämis vödas siämaröletik vomik, soäs vöds sököl: **ji-dog** e **of-dog**.

Noet. Hiel ‘Schleyer’ idälom ad gebön elis “ji”, “of”, “om”, “os” ed as foyümots, ed as poyümots, as sam: vöds **os-gudik, gudikos** ibinons siämaröletiks. Kösömo els “ji”, “of”, “om” ye äjäfidons as foyümots, ed el “os” — as poyümot, in vödems Volapükik sis prim geba mekavapüka at.

Ye in tidabuk Rusänapükik, ün yel: balmil jöltumjöldegzül päpüböl, foyümot “of-” pägivon as yümot teik vomik calöfik, kel pizepon fa kadäm, samo: **oftidel, ofblod, ofpul** (tidabuk fa jiels ‘Enderneyt’ e ‘Korovina’. — St. Petersburg, 1889. — Pad: 28). Klülos, das kadäm, kel itaspikon hiele ‘Schleyer’, ivälon (u geükon) foyümoti “of-”.

8. Ladvärbis defomamik pidilädons ad grups tel: 1-ido) uts, kels pidefomons de subsats (me “-o” ifiniköls), e 2-ido) uts, kels pidefomons de ladyeks (me “-iko” ifiniköls). Dü kongred telid äsludoy, das no ödaloy gebön ladvärbis grupa balid, jüs kadäm übetikon säkädi at. Ye Volapükans äfövens ad gebön ladvärbis grupas bofik, samo: **stepo, penedo** (Spielmann, S. Volapük-Almanach für 1888. — Pad: 65).

3. *Votükams fomira e vödastoka*

9. Ven Volapük idavedon, Volapüko fom plütik pönopa pösodik voik gramatapösoda telid idabinon, sevabo: “ons” (do el “on” ibinon pönop nefümik, soäs vöd nuik: “oy”). Äsludoy ad finidön fomi plütik pönopa at id ad gebön ai vödi (e poyümoti värbik tefik) “ol” pö spikam pösode bal ed ad gebön ai vödi “ols” pö spikam pösodes plu ka bal.

Hiel ‘Schleyer’ ye äfövom ad komandön gebi foma plütik löpo pemäniotöla.

10. Ladyek natapükas difik pitraduton suvo me ladvärb Volapükik. Atos ibinon fikulik pro Yuropans mödik. Kodü atos äsludoy ad distidön stüls tel, sevabo: stül balugik e stül sevärik. Ädaloy gebön ladyek pla ladvärb, kel notodon malodi e papladon pos värb, as sam: **golön vifiko** (stül sevärik, fom dälovik) = **golön vifik** (stül balugik, fom mögik). Nitedikos, das hiel ‘Schleyer’ it ägivon suvo ladyeke Volapükik nedotik ladvärbi as tradut, samo: **pemik** = *durcheinander, kauderwelsch* (dabükot kilid vödabuka Volapükik).

Diläd telid: votükams votik

Ünü period ot (de yel: 1887 jü yel: 1889) ceins votik äpubons in Volapük. Ats no päbepikons e no päzepons dü kobikams, ab päpübons in vödabuks calöfik e gramatabuks ot.

11. Gramatabuks Volapükik ämäniotons plunumi pönopa neyegik “os” e poyümoti tefik, sevabo: **öss** ud **oz**. Givob seti sököl as sam: **atöss binöss (binoms) gudik** = **atoz binoz gudik** (Dabükot kilid gramatabuka Volapükik fa hiel ‘Schleyer’. — Pad: 26) = **atöss binöss (binoms) gudik** (Dabükot telid gramatabuka sa vödabuks Volapükik fa ‘Seret’. — Pad: 5). Kanols küpetön, das ädistöfukoy malis sus tonat vokatik “o” (sevabo: ägeboy bobi ud eli ‘circumflexus’ pö jenet at). Liedikos, das lautans no äklülükons votükami prona vokata uti, keli ämaloy medü bob ud el ‘circumflexus’ ü hät sus tonat.

Kösömo no ägeboy plunumi pönopa neyegik. I hiel ‘Schleyer’ it no äninükom plunumi ota in vödabuks omik, vio ädunom pö jenet pönopas votik, so kanoy sagön, das hiel ‘Schleyer’ it no ägebom gramatafomi bisarik at.

12. Hiel ‘Schleyer’ ävotükom sinifis värbas ut, kels ämagulons jeni bal de flans difik e ädistons de od me vokat u vokät (if spikön vödis votik gebölo, bal värbas at pädefomon de votik dub vokat, soäs in pär sököl: **dalön / dälön**). Leigodolsös tradutis vödaliseda sököl!

Vöd Volapükik	Dabükot kilid vödabuka	Dabükot folid vödabuka (sevabo: “Vödabuk gretik”)
dalön	erlauben, gestatten, zugeben, zulassen	dürfen
dalü	mit Erlaubnis des...	—
dälü	—	mit Erlaubnis des...
dal	Erlaubnis	—
däl	—	Erlaubnis, Befugnis, Bewilligung, Vollmacht
dälön	dürfen	bewilligen, erlauben, gestatten, verstaten, zugeben, zulassen
mut	Zwang	das Müssen, das Gezwungensein
mutön	zwingen	müssen, gezwungen sein
müt	das Müssen, Gezwungensein	Zwang
mütön	müssen	zwingen

Klülös, das äsludoy in vödapärs somik ad malön duni pösoda sekidik sumätöfik me vokat balugik nen vokätamal, ed ad malön me vokät, ü tonat pevokätamalöl, duni pösoda nesekidik livätik, kel kanon büdon.

13. Sevoy, das Volapükans mödik äkofudons demü pron tonata “c”, bi tonat at ämalon tonis komplitik difik in natapüks, se kels datuvan älovesumom vödis Volapükik, as sam: **cil** (licinon de vöd Linglänapüka *child*), **cöd** (de vöd Linglänapükik *judge*). In dabükot kilid vödabuka Volapükik hiel ‘Schleyer’ imobön ad distidon tonis löpo pemäniotölis pö penam stamädis Volapükik medü tonats lafaba fonetik, in kel tonat patik “c” pipronon äs “c” in vöd Linglänapükik: ‘child’, samo: **cipsel** (nuiko: “zigan”), **cèhel** (nuiko: “tsyegan”), **cèk** (nuiko: “kontroladoküm”, “peladoküm”), **cem** (do tonatam lätik taon ta pron vöda licinik Linglänapükik ‘chamber’!). Ye vöds nonik Volapükik idistons de od me pär tonatas löpo penemölas. Poso hiel ‘Schleyer’ ämoükom disti at ed ya in dabükot folid vödabuka omik no ägivom stamädis Volapükik, kels äninädons tonati lafaba fonetik. Klülös, das hiel ‘Schleyer’ ävälom balugükami tonatama.

Ekanoy küpedön, das Volapük ilabon gramatafomis vönädik e vödis ot sis yels primik propagida püka at, e das Volapük ädageton nomis fümöfik vemo zesüdikis te sekü revid fa hiel ‘Arie de Jong’.

Literatalised

Bik, E. N. Vödabuk volapüka (Volapük). Dil Volapüka-Rusänapükik. — Moskva, 1886. — Pads: 250. — Vüresodo: <http://yadi.sk/d/qiUYjPK4C2ftp> (ragiv kopiedovik).

Kniele, R. Tedaspod deuto-volapükik. — Überlingen l. B.: Bük fa Feyel August, 1885. — Vüresodo: <http://data.onb.ac.at/dtl/2922543>.

Lasam valikodik in München // Volapük: Gased bevünetik tedelik, nolik, literatik e gälodik. — 1887. — Nüm: 8. — Pads: 77—78. — Vüresodo: http://wikisource.org/wiki/Lasam_valikodik_in_München.

Pük pro vol lölik fa ‘Schleyer’: Volapük. Tidabuk lölöfik ma sluds lätik fa Kadäm Volapüka (buk Rusänapükik) / lautans: M. I. Korovina, G. A. Enderneyt. — St. Petersburg, 1889. — 218 sa 11 pads. — Vüresodo: <http://yadi.sk/d/WATfagSI94wD3> (ragiv kopiedovik).

Schleyer, J. M. Grammatik der Universalsprache für alle gebildete Erdbewonder. — 3 Auf. — Überlingen am Bodensee, 1884. (Dabükot kilid gramatabuka Volapükik fa hiel ‘Schleyer’). — Vüresodo: <http://data.onb.ac.at/dtl/2922925>.

Schleyer, J. M. Grosses Wörterbuch der Universalsprache volapük: vierte, sehr vermehrte Auflage. — Konstanz am Bodensee: Verl. von Scleyers Zentralbüro der Weltsprache, 1888. (Dabükot folid vödabuka calöfik Volapükik tiädü “Vödabuk gretik”, fa hiel ‘Schleyer’ pelautöla). — 649 s. — Vüresodo: <http://data.onb.ac.at/dtl/3349267>.

Schleyer, J. M. Wörterbuch der Universalsprache für alle gebildete Erdbewoner. — 2, fer vermerte Auflage. (Dabükot telid vödabuka calöfik Volapükik fa hiel ‘Schleyer’). — Überlingen, 1882. — Vüresodo: <http://data.onb.ac.at/dtl/2923308>.

Schleyer, J. M. Wörterbuch der Universalsprache volapük. — 3, vermehrte Auflage. (Dabükot kilid vödabuka calöfik Volapükik fa hiel ‘Schleyer’). — Konstanz am Bodensee: Verl. des Zentralbüro’s der Weltsprache, 1885. — Vüresodo: <http://data.onb.ac.at/dtl/2923308>.

Seret, W. A. Grammar with vocabularies of volapük. — 2nd (greatly revised) ed. — Glasgow: Thomas Murray & Son ; L.: Whittaker & Co., 1887. (Dabükot telid gramatabuka sa vödabuks Volapükik fa ‘Seret’). — Vüresodo: <https://archive.org/details/cu31924027111453>.

Spielmann, S. Bericht über den II internationalen Volapükisten-Congress zu München 1887 // Volapük-Almanach für 1888 = Lekaled volapüka plo yel balmil jöltum jölsejöl pelautöl fa Sigmung Spielmann. — Leipzig: Verl. von Eduard Heinrich Mayer. — Pads: sis 41 jü 51. — Vüresodo: http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Volapük-Almanach_für_1888.

Sprague, C. E. Votams fa Lasam Valemik Telid // Hand-book of Volapük. — 4th Ed., Rev. and Corrected. — N. Y.: The Office Company ; L.: Trübner & Co. ; Chicago: S. R. Winchell & Co., 1888. — Pad: 48. — Vüresodo: <https://archive.org/details/handbookofvolap00sprauoft>.

Vödabuk lölöfik Volapüka Volapüka-Rusänapükik ma dabükot kilid [vödabuka] fa ‘J. M. Schleyer’ / pübot fa bukiselidöp julik “Pöpajul primik” [penemöl] jiela ‘E. N. Tihomirova’. — Moskva, 1887. — Pads: 164. — Vüresodo: <http://yadi.sk/d/tenoSh8gBzVmv> (ragiv kopiedovik).

Dans

Danob vemo eli ‘Sérgio Meira’ demü tradut Deutänapüka setema se buk “Lekaled volapüka plo yel 1887 ... fa Sigmund Spielmann”. Nen tradutod at no äkanoböv penön yegedi löpik!

Danob vemo eli ‘Hermann Philipps’, kel binom koräkan süperik!